COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.11.2023
COM(2023) 694 final

RAPORT AL COMISIEI

CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN

privind activitățile și consultările Grupului de coordonare pentru combaterea torturii menționat la articolul 31 din Regulamentul (UE) 2019/125 privind comerțul cu anumite bunuri care ar putea fi utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală, tortura și alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

1. Introducere

Articolul 31 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2019/125 din 16 ianuarie 2019 (denumit în continuare „regulamentul”) privind comerțul cu anumite bunuri care ar putea fi utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală, tortura și alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante[1] prevede obligația Comisiei de a înainta Parlamentului European un raport anual referitor la activitățile, analizele și consultările Grupului de coordonare pentru combaterea torturii (*Anti-Torture Coordination Group* – ATCG). Raportul nu trebuie să aducă atingere intereselor comerciale ale persoanelor fizice sau juridice.

Prezentul raport oferă informații cu privire la activitățile ATCG în 2022.

2. Cadrul de reglementare

Obiectivul regulamentului este prevenirea pedepsei capitale, pe de o parte, și a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante în țările din afara UE, pe de altă parte, prin limitarea comerțului cu anumite bunuri. În regulament se face distincție între:

- bunurile care au un caracter inerent abuziv și nu ar trebui comercializate deloc (anexa II) și
- bunurile care ar putea fi utilizate pentru a aplica tortura sau alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (anexa III) sau pentru a aplica pedeapsa capitală (anexa IV), dar care pot avea și utilizări legitime, cum ar fi asigurarea respectării legii sau scopuri terapeutice.

Comerțul cu bunurile enumerate în anexele II, III și IV face obiectul anumitor restricții. În special, regulamentul:

i. interzice importurile și exporturile în și din UE, precum și tranzitul pe teritoriul UE de bunuri enumerate în anexa II care nu au nicio altă utilizare practică decât cea de a aplica pedeapsa capitală sau tortura. Interzice acordarea oricărei asistențe tehnice legate de aceste bunuri, fiind inclusă formarea privind utilizarea acestora. De asemenea, regulamentul interzice publicitatea cu privire la astfel de bunuri în presa scrisă, pe internet, la televiziune sau la radio, precum și afișarea ori oferirea spre vânzare a acestora în cadrul unei expoziții sau al unui târg comercial;

ii. impune obligația obținerii unei autorizații prealabile, de la caz la caz, pentru exporturile de bunuri enumerate în anexa III care ar putea fi utilizate pentru a aplica tortura, dar care pot avea alte utilizări legitime (de exemplu, pentru asigurarea respectării legii). Autorizația de export prealabilă este, de asemenea, necesară pentru furnizarea de asistență tehnică sau de servicii de intermediere în legătură cu această categorie de bunuri. Anexa III nu include:

[1] JO L 30, 31.1.2019, p. 1. Întrucât a fost modificat de mai multe ori, Regulamentul (CE) nr. 1236/2005 al Consiliului din 27 iunie 2005 privind comerțul cu anumite bunuri susceptibile de a fi utilizate pentru a impune pedeapsa capitală, tortura și alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (JO L 200, 30.7.2005, p. 1) a fost codificat ulterior ca Regulamentul (UE) 2019/125.

a) armele de foc care fac obiectul Regulamentului (UE) nr. 258/2012[2];
b) produsele cu dublă utilizare care fac obiectul Regulamentului (UE) 2021/821[3] sau
c) bunurile supuse prevederilor Poziției comune 2008/944/PESC a Consiliului[4] și

iii. reglementează comerțul cu bunurile din anexa IV care pot fi utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală (de exemplu, prin injecție letală), dar care pot fi utilizate și în scopuri terapeutice legitime. Pentru a controla exportul de astfel de bunuri și pentru a împiedica transferul acestora în vederea utilizării în cadrul execuțiilor prin administrarea unei injecții letale, fără a limita comerțul cu astfel de bunuri în scopuri medicale, veterinare sau în alte scopuri legitime, s-a introdus o autorizație specifică („autorizația generală de export a Uniunii”).

3. Activitățile Grupului de coordonare pentru combaterea torturii

ATCG a fost instituit în temeiul Regulamentului (UE) 2016/2134 al Parlamentului European și al Consiliului[5] pentru a examina chestiunile referitoare la punerea în aplicare a regulamentului.

ATCG servește drept platformă în cadrul căreia experții statelor membre și serviciile Comisiei fac schimb de informații cu privire la practicile administrative și discută diverse aspecte referitoare la interpretarea regulamentului menționat, aspecte tehnice legate de bunurile enumerate în acesta, evoluțiile legate de regulament și orice alte chestiuni care pot să apară. Comisia consultă, de asemenea, ATCG atunci când pregătește acte delegate, în conformitate cu Acordul interinstituțional din 13 aprilie 2016 privind o mai bună legiferare[6].

În 2022, au avut loc două reuniuni ale ATCG, respectiv la 12 mai și 1 decembrie, în format virtual, ocazie cu care s-a făcut schimb de informații cu privire la mai multe aspecte (sintetizate mai jos) referitoare la punerea în aplicare a regulamentului.

3.1 Evoluții legate de actul de bază

În 2022 nu au fost adoptate acte delegate de modificare a regulamentului.

---

[2] Regulamentul (UE) nr. 258/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 privind punerea în aplicare a articolului 10 din Protocolul Organizației Națiunilor Unite împotriva fabricării și traficului ilegale de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții, adițional la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Protocolul ONU privind armele de foc) și de stabilire a măsurilor privind autorizațiile de export, importul și tranzitul pentru arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și muniții (JO L 94, 30.3.2012, p. 1).

[3] Regulamentul (UE) 2021/821 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2021 de instituire a unui regim al Uniunii pentru controlul exporturilor, serviciilor de intermediere, asistenței tehnice, tranzitului și transferului de produse cu dublă utilizare (reformare) (JO L 206, 11.6.2021, p. 1).

[4] Poziția comună 2008/944/PESC a Consiliului de definire a normelor comune care reglementează controlul exporturilor de tehnologie și echipament militar (JO L 335, 13.12.2008, p. 99).

[5] Regulamentul (UE) 2016/2134 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 noiembrie 2016 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1236/2005 al Consiliului privind comerțul cu anumite bunuri susceptibile de a fi utilizate pentru a impune pedeapsa capitală, tortura și alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (JO L 338, 13.12.2016, p. 1).

[6] JO L 123, 12.5.2016, p. 1.

3.2 Informații privind schimburile comerciale: raportarea datelor

Comisia a prezentat situația actuală a raportului anual menționat la articolul 26 alineatul (3) din regulament. În special, au fost prezentate datele din 2021 transmise de toate autoritățile din statele membre, precum și din Regatul Unit[7], care constituie baza pentru pregătirea de către Comisie a raportului său anual către Parlamentul European și Consiliu. În plus, Comisia a furnizat informații cu privire la datele privind schimburile comerciale din raportul respectiv odată ce acesta a fost adoptat[8].

În acest context, Comisia a atras atenția ATCG asupra faptului că este obligatoriu ca autoritățile competente să notifice atunci când refuzurile sunt emise prin intermediul sistemului electronic pentru produse cu dublă utilizare (DUeS).

3.3 Grupul informal de experți al Comisiei

Comisia a continuat să informeze ATCG cu privire la activitățile grupului informal de experți constituit în conformitate cu concluziile raportului său de reexaminare[9]. Grupul informal reunește diferite perspective (de exemplu, susținere și promovare, asigurare a aplicării legii, cercetare și vamă). Funcția sa este strict consultativă și complementară celei îndeplinite de ATCG.

Pe parcursul anului 2022, ATCG a fost informat cu privire la deliberările din cadrul grupului informal de experți legate de procesul Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind „comerțul fără tortură” (a se vedea punctul 3.4 de mai jos). În special, Comisia a informat ATCG cu privire la observațiile prezentate în contextul consultării Grupului de experți guvernamentali al ONU (GEG al ONU) și cu privire la posibile standarde internaționale în acest domeniu. Printre principalele aspecte luate în considerare de grupul informal s-au numărat: luarea în considerare în cadrul procesului general a comerțului cu bunuri concepute pentru aplicarea pedepsei cu moartea, exemple de tratate și/sau de convenții-cadru în raport cu care ar putea fi stabilite unele paralele, necesitatea de a integra un anumit grad de flexibilitate pentru a asigura un consens mai amplu cu privire la principiile/cerințele esențiale, preferința pentru căile care implică obligații imperative din punct de vedere juridic, precum și necesitatea continuării colaborării cu un grup larg de țări.

3.4 Comerțul fără tortură – evoluții regionale și internaționale

ATCG a servit drept platformă pentru schimbul de informații și pentru sensibilizarea cu privire la evoluțiile regionale și internaționale din domeniul comerțului fără tortură.

Comisia a informat delegații ATCG cu privire la prezentarea raportului final al Grupului de experți guvernamentali al ONU (GEG al ONU)[10] care a fost adoptat la 30 mai 2022. Raportul GEG al ONU a abordat următoarele aspecte: (i) fezabilitatea standardelor internaționale comune; (ii) domeniul de aplicare al bunurilor care urmează să fie luate în considerare și

[7] Regulamentul (UE) 2019/125 este inclus în anexa 2 la Protocolul privind Irlanda de Nord (punctul 47 – Altele), JO L 29, 31.1.2020.
[8] COM(2022) 567 final, 31.10.2022.
[9] COM(2020) 343 final, 30.7.2020.
[10] În iulie 2021, secretarul general a numit experți guvernamentali din următoarele 10 state: Camerun, Côte d’Ivoire, Cipru, Danemarca, Ecuador, Estonia, Germania, Federația Rusă, Singapore și Uruguay.

(iii) elaborarea de parametri pentru o serie de opțiuni de stabilire a unor standarde internaționale comune în această privință.

GEG al ONU a formulat propuneri concrete privind categoriile de bunuri care ar putea fi acoperite și formele pe care le-ar putea lua standardele internaționale. Raportul a abordat, în esență, posibilitatea de a elabora standarde în legătură cu patru categorii de bunuri, și anume:

i. bunuri care nu au altă utilizare practică decât aplicarea torturii și a relelor tratamente;
ii. bunuri care ar putea fi utilizate pentru aplicarea torturii și a relelor tratamente;
iii. bunuri care nu au altă utilizare practică decât aplicarea pedepsei capitale și
iv. bunuri susceptibile de a fi utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală.

Recunoscând lipsa unui consens în rândul experților guvernamentali ai ONU în ceea ce privește comerțul cu bunuri utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală, raportul sugerează tratarea separată a acestor bunuri prin intermediul unui mecanism de tip *opt-in*. De asemenea, raportul prezintă argumente convingătoare în vederea creării de către Adunarea Generală a ONU a unui grup de lucru care să pregătească standarde internaționale privind comerțul fără tortură.

ATCG a primit, de asemenea, o prezentare din partea experților invitați de la Amnesty International și Omega Research Foundation pentru a prezenta activitatea lor de cercetare și promovare în sprijinul instituirii unui tratat privind comerțul fără tortură în contextul campaniei societății civile „Protejați protestul”. Campania prevede demersuri de sensibilizare pentru a implica statele în dezvoltarea de controale regionale și internaționale și pentru a sprijini procesul ONU, care este susținut de o rețea de organizații ale societății civile. Experții invitați au prezentat: (1) tendințele observate în ultimii ani în ceea ce privește tortura și relele tratamente aplicate în afara detenției, în contextul reprimării protestelor pașnice, combinate cu legislația restrictivă, detenția arbitrară, incriminarea protestelor, supravegherea ilegală în masă și țintită și utilizarea ilegală a echipamentelor mai puțin letale și comerțul cu aceste echipamente, precum și (2) opiniile lor cu privire la elementele esențiale ale unui tratat privind comerțul fără tortură care să contribuie la prevenirea torturii și a altor rele tratamente prin stabilirea unor standarde internaționale solide.

3.5 Alte aspecte

ATCG a fost, de asemenea, sesizat cu privire la următoarele aspecte:

- Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei

Având în vedere războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și intensificarea represiunii interne asupra oponenților războiului, ATCG a remarcat că este necesară o precauție suplimentară în ceea ce privește autorizarea unor posibile cereri de export către Rusia sau Belarus de produse enumerate în regulament, în special bunuri pentru asigurarea respectării legii și/sau pentru combaterea dezordinii publice. În această privință, ATCG a fost informat că lista articolelor restricționate care pot contribui la consolidarea militară și tehnologică a Rusiei sau la dezvoltarea sectorului său de apărare și securitate a fost extinsă. Lista include anumite componente electronice, substanțe chimice suplimentare și bunuri care pot fi utilizate pentru a aplica pedeapsa capitală, tortura sau alte tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

- Iran

Luând act de creșterea alarmantă a numărului de execuții extrajudiciare și a altor încălcări ale drepturilor omului (de la izbucnirea protestelor la jumătatea lunii septembrie 2022, în contextul unor relatări credibile privind desfășurarea ilegală a forței letale, dar și al recurgerii la pedeapsa cu moartea ca instrument de intimidare și de represiune politică) în Iran, Comisia a subliniat necesitatea unei precauții suplimentare în ceea ce privește aprobarea eventualelor cereri de export către Iran de bunuri enumerate în regulament, în special bunuri pentru asigurarea respectării legii și/sau pentru combaterea dezordinii publice.